

SLOVENSKO *Etnološko* DRUŠTVO
SLOVENE *Ethnological* SOCIETY

hrvatsko etnološko društvo
croatian ethnological society

Ljubljana, 27. 2. 2024

ZADEVA: VABILO NA 17. VZPOREDNICE MED SLOVENSKO IN HRVAŠKO ETNOLOGIJO

Tema: SLEDI ČEZMEJNE MOBILNOSTI

Kraj: Posavski muzej Brežice, Brežice, Slovenija

Datum: 3.–4. oktober 2024

Mobilnost je ena od temeljnih značilnosti človeških skupnosti, pogoj za preživetje, gibalno dogajanje, prinašalec sprememb. Hkrati so tudi meje stalnica človeškega bivanja, orodje samorazumevanja in družbenega organiziranja ter močno zaznamujejo možnost in zmožnost gibanja, mobilnosti in nemobilnosti.

Mobilnost in meje so že dolgo predmet etnoloških in antropoloških raziskav. V letošnjem programu Vzorednic bomo k mejam in (ne)mobilnosti pristopili preko *sledi*, ki meje in mobilnosti označujejo, reprezentirajo in dokumentirajo. Antropologinja Sarah Green predlaga, da pri raziskovanju mej (med drugim) pozornost usmerimo na sledi, ki nastajajo zaradi mej in jih opazimo kot znake mej. Sledi se lahko neposredno navezujejo na meje: mejni prehodi, ograje, obmejne ceste, nadzorna infrastruktura, dokumenti za prehajanje mej, spletne aplikacije za prijavljanje čezmejnih projektov ipd. Lahko pa nastopijo kot asociativni indeksi mej: v primeru nereguliranih migracij so sledi meje in gibanja na primer zavržene obleke, pogorelo ognjišče ali sledi čevljev v blatnih tleh. Kot opredmetenje čezmejnega gibanja ali njegovega preprečevanja imajo sledi svojo fizično pojavnost. S tem pa imajo trajanje, odražajo sledi časa, ohranjajo spomin in predstavljajo zgodovino. Ljudje, ki stopajo v stik s to predmetnostjo, se nanjo odzivajo različno: zanje ima različen pomen, nanje deluje afektivno, sproža asociacije in spomine. Nekateri predmeti, ki so prečkali meje, se kot spominski oz. dediščinski predmeti ohranjajo v domačih zbirkah in muzejih. Pomembne so tudi nematerialne sledi mobilnosti, ki so vključene v izkušnje, zgodbe in čustva posameznikov ter kolektivne spomine skupnosti. Zasidrane so v različnih kulturah, dediščini in politikah spominjanja.

Da bi bolje spoznali, kakšne sledi nastajajo zaradi čezmejnega gibanja ali negibanja, kakšne odzive sprožajo pri ljudeh, kakšne pomene in simbole se jim pripisuje ter kakšne politike spominjanja in pozabe se oblikujejo v zvezi z njimi, vabimo k razpravi o tej aktualni temi. Lahko sodelujete v tematskih sklopih ali predlagate prispevek, ki jih presega.

Vljudno vabljeni!

dr. Tanja Roženberger, predsednica SED
za Programski in organizacijski odbor

1. Sledi preteklih čezmejnih mobilnosti

Mnoge sledi so se ohranile skozi čas in dajejo strokovnjakom in znanstvenikom različnih strok skoraj neizčrpen prostor za raziskovanje in interpretacije. Sledi preteklih migracij in mobilnosti lahko predstavljajo pokopališča, prazne in zapuščene hiše ter izolirana naselja, pa tudi mnoga revna predmestja (favele, slumi), ki so nastala kot posledica skokovite urbanizacije sveta. Pomembne sledi so predmeti, ki so ohranjeni *in situ* ali v različnih dediščinskih ustanovah, na primer v muzejih (muzeji sveta, nacionalni, regionalni in lokalni muzeji), vse bolj prisotne so tudi dediščinske predstavitve nekdanjih mej in muzejske zbirke o mejah. Nematerialne sledi preteklih mobilnosti so vključene v družbene odnose (družinske vezi), izkušnje, zgodbe in čustva posameznikov, kolektivne spomine skupnosti in politike spominjanja.

2. Predmetnost in čezmejna mobilnost

Čezmejno premikanje ljudi, predmetov in vsega, kar je povezano s človeškim bivanjem, omogoča, pospešuje, zavira in preprečuje kopica pripomočkov in posebna infrastruktura: dokumenti za prehajanje mej, o čezmejnem lastništvu in čezmejnem sodelovanju, zemljevidi in potopisi, mejni prehodi, ograje, nadzorne kamere, skenerji in sploh militarizirane krajine, tudi ceste in poti, mostovi, vozila, trgovine in gostilne, posebne ekonomske cone, počivališča, zavetišča itn. Delitev na »regularno« in »neregularno« mobilnost spodbuja izdelovanje novih predmetov, ki naj bi olajšali čezmejno gibanje, pa tudi njihovo uničevanje. Nastajajo nove skrite poti, sledi pobega, prizorišča nasilja, poškodb in smrti.

3. Virtualne čezmejne mobilnosti

Virtualni prostor se je razširil z izkušnjo pandemije covid-19 in postal standard naših rednih komunikacij, stikov, izobraževanj, mednarodnih interakcij in novih izkušenj doživljanja razvoja sveta. Priča smo novim pojavom čezmejnih virtualnih mobilnosti. Virtualna mobilnost omogoča hitrejšo mednarodno in globalno interakcije in participacije, zato se postavljajo vprašanja o pomenih in učinkih čezmejnega sodelovanja v virtualnem prostoru, značilnostih mednarodnih virtualnih projektov in pomenu virtualnih stikov v času socialne izolacije. Čedalje bolj tehnično dovršeni so tudi čezmejni informacijski sistemi, digitalni nadzor in sledljivost za preprečevanje čezmejnih mobilnosti. V tem polju se odpirajo mnoge etične dileme, ki vodijo k razmisleku o človeškem in digitalnem ter o resnici in laži.

4. Sledi nečloveških živih bitij

Živali in rastline močno zaznamujejo človeške predstave o avtohtonosti in alohtonosti. Tako kot človeške skupnosti z rastlinami pogosto simbolizirajo lastno ukoreninjenost na določenem prostoru, tako s premikanjem živali in prenašanjem rastlin svarijo pred nevarnostjo zrušitve »naravnega reda stvari«, kar ima mnogotere politične implikacije. Živali in rastline ter druge oblike nečloveškega življenja, ki ne poznajo človeških mej in se čeznje »svobodno« gibajo, zbujajo različne odzive, od pozivov za reguliranje živalskih populacij do čezmejnih naravovarstvenih aktivnosti. Ob nedavni pandemiji covid-19 in trenutnih grožnjah afriške prašičje kuge so čezmejna gibanja nečloveških oblik življenja aktualna tema.

SLOVENSKO *Etnološko* DRUŠTVO
SLOVENE *Ethnological* SOCIETY

hrvatsko etnološko društvo
croatian ethnological society

Prijavo z do 200 besedami dolgim jezikovno pregledanim povzetkom pošljite do 5. maja na naslov:

info@sed-drustvo.si

Program bo objavljen junija 2024.

Programski in organizacijski in odbor:

Alenka Černelič Krošelj (SED), Posavski muzej Brežice, Brežice
dr. Marijana Hameršak (HED), Inštitut za etnologijo in folkloristiko, Zagreb
dr. Miha Kozorog (SED), Inštitut za slovensko narodopisje, ZRC SAZU, Ljubljana
dr. Olga Orlič (HED), Inštitut za antropologijo, Zagreb
mag. Željka Petrović Osmak (HED), Etnografski muzej, Zagreb
dr. Tanja Roženberger (SED), Slovenski etnografski muzej, Ljubljana

Partnerji:

Slovensko etnološko društvo (SED)

Hrvaško etnološko društvo (HED)

Posavski muzej Brežice

POSAVSKIMUZEJBREŽICE *pm* 5 • 75